

Sygn. akt V CK 718/04

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Frąckowiak (przewodniczący)

SSN Iwona Koper

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa K. N.

przeciwko Przedsiębiorstwu Handlowo-Produkcyjnemu "C.(...)" S.A. w K.

z udziałem interwenienta ubocznego "T.(...)" Sp. z o.o. w B.

o uchylenie uchwał,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 24 czerwca 2005 r., kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 lutego 2004 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala kasację i zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1400 (jeden tysiąc czterysta) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powód K. N. domagał się uchylenia uchwał nr (...) Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Spółki Akcyjnej Przedsiębiorstwa Handlowo – Produkcyjnego „C.(...)” uchwalonych w dniu 29 czerwca 2002 r., a w toku procesu rozszerzył powództwo wnosząc także o uchylenie uchwał tego Walnego Zgromadzenia z dnia 15 października 2002 r.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 15 października 2002 r. powództwo uwzględnił z powołaniem się na niesporną okoliczność, że akcje imienne w ilości 2416 sztuk zostały zbyte przez akcjonariuszy pozwanej spółki bez uzyskania zgody Rady Nadzorczej pomimo, że stosownie do § 5 ust. 8 statutu akcje pierwszej emisji mogły być zbywane za zgodą tego organu.

Według oceny Sądu pierwszej instancji okoliczność, że nabywcy akcji zostali wpisani do księgi akcjonariuszy nie oznacza, że powód nie może podnieść zarzutu nieważności zbycia akcji imiennych, a nadto, iż naruszenie postanowień statutu ograniczających możliwość rozporządzania akcjami imiennymi godzi w interesy Spółki. Nie podzielił zarzutu pozwanego o bezskuteczności postanowień statutu o ograniczeniu zbycia akcji imiennych, w świetle unormowania zawartego w art. 337 § 4 k.s.h. W rezultacie przyjął, że skoro rozporządzenie akcjami było bezskuteczne, to nabywca akcji nie był uprawniony do udziału w obradach Walnego Zgromadzenia i głosowania nad uchwałami.

W wyniku apelacji pozwanej Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 19 lutego 2004 r. zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił, wskazując jako istotne następujące niesporne okoliczności: powód będąc akcjonariuszem pozwanej spółki i członkiem Rady Nadzorczej był legitymowany do wystąpienia z tego rodzaju powództwem. Wpis pozwanej spółki do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym nastąpił dnia 18 października 2002 r., a jej statut został uchwalony w dniu 20 września 1994 r. Zamiar zbycia akcji powinien być zgłoszony radzie nadzorczej na piśmie, ze wskazaniem kandydata, a zapłata za akcje powinna nastąpić w terminie 14 dni od wyboru kandydata. W wypadku nie dokonania zakupu rada nadzorcza wskazuje nowego kandydata (§ 5 ust. 9 statutu). Do kompetencji Walnego Zgromadzenia, w początkowych dwóch latach funkcjonowania spółki, należało decydowanie o nabywaniu środków trwałych o wartości przekraczającej 1/5 kapitału akcyjnego i wymagana była w tym względzie opinia rady nadzorczej (§ 23 ust. 2 statutu).

Doszło do zbycia przez akcjonariuszy 2416 akcji imiennych na rzecz akcjonariusza K. M. i został on wpisany do księgi akcyjnej co najmniej na tydzień przed odbyciem Walnego Zgromadzenia w dniu 29 czerwca 2002 r. Zakwestionowane uchwały jakie wtedy podjęto to: o wyrażeniu zgody przez spółkę na nabycie nieruchomości położonej w Ł., o odwołaniu rady nadzorczej i o powołaniu rady nadzorczej. Na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy w dniu 15 listopada 2002

r. podjęto natomiast trzy zakwestionowane uchwały: o odwołaniu rady nadzorczej, o powołaniu rady nadzorczej i ustaleniu wynagrodzenia dla jej członków.

Według oceny Sądu drugiej instancji, skoro powództwo zostało oparte na sprzeczności uchwał ze statutem, to już z tego względu brak było podstaw do jego uwzględnienia. Podkreślił zresztą, że uchwała nr 6 nie wymagała pisemnej opinii, gdyż jej przedmiot nie dotyczył żadnej ze spraw wymienionych w § 23 ust. 2 statutu. Za trafny uznał pogląd skarżącej, że akcjonariusz akcji imiennych wpisany do księgi akcyjnej, co najmniej na tydzień przed odbyciem Walnego Zgromadzenia (art. 406 § 1 k.s.h.) posiada prawo do uczestnictwa, a tym samym i prawo głosu na Walnym Zgromadzeniu (wyrok Sądu Najwyższego a dnia 17 października 2000 r., III CKN 864/98, OSNC 2001, nr 3, poz. 49). Wyraził też zapatrywanie, że brak w statucie jednego z postanowień, o których mowa w art. 337 § 4 k.s.h. powoduje, że akcja może być zbyta bez ograniczenia.

Powód w kasacji opartej na podstawie obrazu prawa materialnego polegającej na niestosowaniu art. 623 k.s.h. oraz błędnej wykładni i zastosowaniu art. 337 k.s.h. wniósł w istocie o zmianę zaskarżonego wyroku, skoro domagał się „utrzymania w mocy wyroku Sądu pierwszej instancji”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut obrazu art. 623 k.s.h. sprowadzał się do nieuwzględnienia jego dyspozycji, a według tego przepisu między innymi spółki akcyjne były zobowiązane w okresie trzech lat od dnia wejścia w życie kodeksu spółek handlowych, czyli do dnia 1 stycznia 2004 r., dostosować postanowienia swoich statutów do przepisów kodeksu spółek handlowych.

W rezultacie podniósł, że pomimo wprowadzenia unormowania zawartego w art. 337 § 4 k.s.h. „w okresie przejściowym” obowiązywały postanowienia statutu pozwanej spółki nie dostosowane do nowego stanu prawnego. Skoro zatem statut pozwanej spółki, w części dotyczącej ograniczenia zbywalności akcji imiennych nie zawierał postanowień sprzecznych z kodeksem spółek handlowych i wymagał zgody rady nadzorczej na ich zbycie, to transakcja, której przedmiotem były akcje imienne nabyte w dniu 7 czerwca 2002 r. przez akcjonariusza K. M., bez takiej zgody nie była skuteczna.

Odnosząc się do tego zarzutu należy zauważyć, że art. 623 k.s.h., będąc przepisem przechodnim wprowadził trzyletni okres adaptacyjny. Oznaczało to, że spółka do końca 2003 r. mogła mieć statut niezgodny z regulacją kodeksową i mógł on nadal funkcjonować zgodnie ze swą treścią.

Problem w tym, że w nowej regulacji nie zawarto unormowania odpowiadającego na pytanie co dzieje się z takimi postanowieniami statutu, które w tym okresie przejściowym nie zostały dostosowane do nowych regulacji. W każdym razie kodeks spółek handlowych nie przewiduje wejścia *ex lege* w miejsce niezgodnych z nim postanowień statutu jego przepisów. Jedynie zgodnie z art. 623 § 3 k.s.h. sąd rejestrowy może z urzędu lub na wniosek osoby mającej w tym interes prawny wezwać spółkę do usunięcia naruszenia w terminie nie dłuższym niż sześć miesięcy. Jeżeli spółka nie wykona wezwania jest uprawniony wydać z urzędu postanowienie o jej rozwiązaniu.

Zawarte w bezwzględnie obowiązującym przepisie art. 337 § 4 k.s.h. unormowanie jest rzeczywiście unormowaniem nowym w porównaniu z poprzednim stanem prawnym i do takich tylko zmian miał zastosowanie art. 623 § 1 k.s.h. Zmiany wprowadzone przez art. 337 k.s.h. w stosunku do art. 348 k.h. polegały na: wyraźnym rozszerzeniu zakresu dopuszczalnych ograniczeń statutowych na wszelkie rozporządzenia prawami akcyjnymi a nie tylko przeniesienie akcji (§ 2), rozciągnięciu zastosowania przepisów tego artykułu na rozporządzenia częścią ułamkową akcji (§ 6), uregulowaniu formy wyrażenia zgody przez spółkę (§ 3), określeniu maksymalnego terminu wskazania przez spółkę nabywcy w razie odmowy przeniesienia akcji na osobę wskazaną przez akcjonariusza (§ 4), na wyłączeniu zastosowania przepisów tego artykułu do nabycia akcji w postępowaniu egzekucyjnym (§ 5).

Tymczasem już art. 348 § 4 *in fine* k.h. stanowił „w braku takich postanowień statutu akcja imienna może być zbyta bez ograniczenia”. Przepis ten dotyczył jego wcześniejszej części, z której wynikało, że spółka akcyjna, która chce uzależnić zbycie akcji imiennej od swego zezwolenia oraz zachować prawo do odmowy takiego zezwolenia, powinna w statucie określić termin do wskazania nabywcy oraz sposób wyznaczenia i zapłaty ceny (art. 348 § 4 zd. 2 k.h.). Na gruncie zatem już poprzedniego stanu prawnego, podobnie jak i obecnie funkcjonowała regulacja, że brak postanowień statutu dotyczących wskazania nabywcy, ceny albo sposobu jej określenia oraz terminu zapłaty powoduje, że winkulowana akcja może być zbyta bez ograniczenia, tj. bez zachowania dalszych zawartych już w statucie ograniczeń co do jej zbycia. Skutek w takim wypadku zbycia akcji bez ograniczenia, jak podkreślono w literaturze wywoływał choćby brak jednego z tych elementów zawartych w art. 337 § 4 k.s.h., a poprzednio w art. 348 § 4 k.h.

Stan ten nie oznaczał i nie oznacza, że statut był sprzeczny poprzednio z art. 348 § 4 k.h., a obecnie z art. 337 § 4 k.s.h. Przepisy te z góry dopuszczają brak kompletnej

regulacji statutowej, w stosunku do regulacji ustawowej, w zakresie ograniczenia zbywalności akcji imiennych i określają tego skutek. Samo więc postanowienie § 5 ust. 8 statutu spółki nie wywoływało skutku prawnego nieskuteczności zbycia przedmiotowych akcji w dniu 7 czerwca 2002 r. na rzecz akcjonariusza K. M.

Jeżeli przepis bezwzględnie obowiązujący wyłącza ograniczenie statutowe uzyskania zgody na rozporządzenie akcjami imiennymi spółki, to taka sprzeczność ze statutem nie stanowi podstawy do uchylenia uchwały na podstawie art. 422 § 1 k.s.h. Przepis art. 623 k.s.h. nie znajduje w sprawie zastosowania, gdyż dotyczy obowiązku dostosowania postanowień statutu do uregulowań kodeksu spółek handlowych o ile zachodzi pomiędzy nimi sprzeczność. W sprawie natomiast występuje stan rzeczy, w którym uregulowanie statutu ustanawiające ograniczenie zbywalności akcji nigdy nie było skuteczne w zakresie skutku rozporządzającego. Oczywiście dopuszczalne jest ustanawianie w statucie ograniczeń o charakterze zobowiązującym, bezskutecznych w zakresie skutku rozporządzającego, ze względu na niewystarczający w świetle wymogów art. 337 § 4 k.s.h. (art. 348 § 4 k.h.), zakres uregulowania. Takie postanowienie statutowe z mocy art. 623 k.s.h. nie może nabrać odmiennego charakteru. W tym stanie rzeczy nabywca akcji nabył je skutecznie i był trafnie wpisany do księgi akcyjnej. Skoro nastąpiło to co najmniej na tydzień przed odbyciem walnego zgromadzenia w dniu 29 czerwca 2002 r., to był nie tylko formalnie ale i materialnie uprawniony do głosowania na walnych zgromadzeniach, na których zapadły przedmiotowe uchwały.

W konkluzji należy twierdzić, że nie występuje podstawa do uchylenia uchwały walnego zgromadzenia przewidziana w art. 422 § 1 k.s.h., jeżeli skutek rozporządzający naruszonego postanowienia statutu jest wyłączony przez przepis bezwzględnie obowiązujący.

Z tych względów kasacja uległa oddaleniu (art. 393¹² k.p.c. w zw. art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98).